

Záznam

z 2. stretnutia pracovnej skupiny pre prístupnosť webových stránok uskutočneného 14. mája 2009 na MF SR

Zúčastnení:

Peter Bíro (MF SR), Norbert Hudec (ÚPV SR), Michal Zalibera (ÚV SR), Jakub Čech (ÚV SR), Vojtech Regec (Únia nevidiacich a slabozrakých Slovenska)

Pozorovatelia: Erika Kusyová (WEBY GROUP)

Program zasadnutia:

1. Informácia o aktivitách Európskej komisie.
2. Diskusia a stanoviská k jednotlivým návrhom štandardov prístupnosti.
3. Prehodnotenie stavu odporúčaných štandardov.
4. Zváženie potreby doplnenia požiadaviek prístupnosti do pripravovaných štandardov pre elektronické formuláre.
5. Analýza harmonizácie štandardov pre prístupnosť a WCAG 2.0.
6. Ostatné.

Priebeh zasadnutia:

1. Informácia o aktivitách Európskej komisie

Zasadnutie pracovnej skupiny (ďalej len „PS“) viedol p. Bíro.

P. Bíro informoval o aktivitách a smerovaní Európskej únie v oblasti prístupnosti a to najmä o Oznámení č. KOM(2008) 804 Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov „Dostupná informačná spoločnosť“ predpokladaných dopadoch z nej vyplývajúcich.

2. Diskusia a stanoviská k jednotlivým návrhom štandardov prístupnosti

Členovia PS prediskutovali doteraz evidované návrhy zmien štandardov prístupnosti a funkčnosti webových stránok. Členovia PS sa k jednotlivým návrhom dohodli na nasledovných stanoviskách:

- K § 16 – návrh na zaradenie formátu ATOM vo verzii 1.0 ako normovaného štandardu IETF RFC 4287

Stanovisko: Väčšina webových sídiel zatiaľ takúto funkcionality neobsahuje, je preto predpokladaný zásadný dopad na implementáciu (v súčasnosti neexistuje dôsledná analýza rozšírenia, v prípade podobnej funkcionality RSS, ktorá je omnoho rozšírenejšia, je rozšírenie približne 50%). PS navrhuje zaradiť uvedenú funkcionality ako odporúčaný štandard.

- K § 16 – „poskytnutie možnosti tlače samotného obsahu“

Stanovisko: Zaradenie uvedenej požiadavky medzi povinné štandardy je zatiaľ považované za nevhodné, v tejto súvislosti by bola potrebná aj presnejšia definícia, aby bolo zrejmé, aký obsah je myslený (časti mimo navigačných menu, v akom formáte, forme atď.) a v akom rozsahu (každá stránka, iba niektoré atď.).

- K § 16 - „Zaradenie povinného prvku Úradná tabuľa, ktorý by plnil funkciu napr. úradnej tabule podľa zákona 71 o správnom konaní, par. 26 – doručenie verejnou vyhláškou zabezpečuje doručenie úradnej zásielky, ak nie je známy pobyt účastníkov konania“.

Stanovisko: Uvedená požiadavka je zatiaľ značne nepresná, pretože rozsah, týkajúci sa úradnej tabule, je omnoho širší a bola by potrebná integrácia s ostatnými povinnými informáciami (publikácia VZN, verejného obstarávania, voľných miest atď.). Zavedenie takejto požiadavky by malo aj zásadný záväzný legislatívny dopad, nakoľko by bola nutná povinná aktualizácia, čo znamená priradenie ľudských kapacít k sledovaniu a napĺňaniu takejto úradnej tabule.

Do budúcnosti je však takáto funkcia webových sídiel najmä z pohľadu jej prijímateľov (občania, súkromný sektor, ostatná verejná správa) veľmi vítaná a preto sa navrhuje zaradiť túto požiadavku ako odporúčaný štandard (pre odporúčaný štandard je požiadavka postačujúca aj v takejto vágnej podobe).

- Návrh na zaradenie pravidla 13.13 k povinným a to v znení:

„Ak webové sídlo obsahuje viac ako 2 vnorenia v hierarchii (teda aspoň jedna kategória má aspoň jednu podkategóriu), každá webová stránka obsahuje odkaz na vyššiu úroveň v hierarchii webového sídla a odkaz na úvodnú stránku.“

Stanovisko: Povinnosť uvedenej požiadavky by mohlo znamenať zatiaľ neodhadnuté zásahy do existujúcich CMS jednotlivých webových sídiel, čo by určite znamenalo finančné dopady. Vo veľkom množstve prípadov je to však riešené neustále prístupnou navigáciou. Stav tohto bodu sa zatiaľ neodporúča meniť.

- K pravidlu 13.3: Navrhuje sa zmeniť toto pravidlo na povinné. V druhom bode sa navrhuje úprava z „Poskytuje sa mapa webového sídla, obsah a podobne.“ Na „Ak webové sídlo obsahuje viac ako 50 uverejnených informačných webových stránok, poskytuje sa mapa webového sídla.“

Vysvetlenie: Mapa webu uľahčuje nájdenie informácie na webe a mala by byť súčasťou každého väčšieho webového sídla. Určením presného počtu stránok bude pravidlo jasným a objektívne splniteľným. 50 je počet stránok, ktorý ešte môže byť odkazovaný priamo z hlavnej stránky, preto sa používateľ ľahko zorientuje a mapa webu nie je potrebná.

Náklady: Záleží na konkrétnom redakčnom systéme. Je to však zmena veľmi podstatná.

Stanovisko: PS vzhľadom na dôležitosť jej existencie navrhla mapu stránok ako povinnú požiadavku a zároveň konštatovala, že používanie tejto funkcie je už značne rozšírený, takže dopady nebudú výrazné. Bude však potrebné upraviť štruktúru bodu,

pravdepodobne rozdelným, pretože ostatné časti bodu 13.3 majú ostať v odporúčanej podobe.

- K pravidlu 13.7 - Pravidlo o vyhľadávaní: Podmienená povinnosť vyhľadávania na webe sa navrhuje zaradiť medzi Štandardy prístupnosti webových stránok v zmysle paragrafu 16 odsek b) Výnosu MF SR č. MF/013261/2008-132 - Komponenty a funkcionality webových sídiel:

„Štandardom pre komponenty a funkcionality webových sídiel je poskytnutie vyhľadávania kľúčových výrazov, ak webové sídlo obsahuje kumulatívne viac ako 100 publikovaných informačných webových stránok.“

Pravidlo by podľa návrhu mohlo znieť nasledovne:

„Ak webové sídlo obsahuje kumulatívne viac ako 100 uverejnených informačných webových stránok, poskytuje sa vyhľadávanie kľúčových výrazov (fulltextové vyhľadávanie).“

Vysvetlenie: Vyhľadávanie je na weboch s viacerými stránkami nevyhnutným prostriedkom k nájdeniu informácie.

Náklady: Náklady na fulltextové vyhľadávanie môžu byť vysoké, avšak ide o veľmi podstatnú položku.

Stanovisko: Fulltextové vyhľadávanie zatiaľ nie je vzhľadom na predpokladané dopady na implementáciu a finančné nároky pri zmenách používaných CMS možné zaradiť ako povinné. V uvedenom odporúčanom bode bude doplnená požiadavka, ktorá bude špecificky uvádzať fulltextové vyhľadávanie.

- K pravidlu 13.2: Pravidlo sa navrhuje rozdeliť na dve rôzne pravidlá, z ktorej jedno by bolo povinné a druhé odporúčané. Povinné by malo byť:

„Každá webová stránka má zmysluplný názov, ktorý vystihuje jej obsah.
- V HTML obsahuje prvok <title> v časti <head> výstižný názov konkrétnej webovej stránky, ktorý popisuje jeho obsah, zmysel alebo funkcionality, a to aj v súlade s celým webovým sídlom.“

Vysvetlenie: Element title opisuje stránku ešte pred tým, než by ju používateľ navštívil. Preto uľahčuje orientáciu na webe a zároveň popisuje stránku pre rôzne iné user agenty, ako trebárs vyhľadávače.

Náklady: U väčšiny webov nulové, pretože tento bod už splňajú.

Stanovisko: PS konštatovala, že aj WCAG 2.0 kritérium 2.4.2 (A) stanovuje túto požiadavku povinnú a preto by bolo vhodné túto požiadavku zaradiť ako povinnú. Nakoľko celý bod však vzhľadom na svoju vágnosť povinný byť nemôže, bude potrebné zaradiť uvedenú požiadavku ako nový bod 13.15.

- K pravidlu 13.1 a 2.1:

„Navrhujem vyňať vetu z pravidla 13.1: „Odkazy sú jasne odlíšené od ostatného textu.“ A zároveň presunúť poslednú vetu: „Na odlíšenie textu sa nepoužíva iba farba,

ale aj napríklad podčiarknutie alebo iné zvýraznenie.“ do pravidla 2.1. Pre presnosť by sa malo doplniť slovo „odlíšenie text odkazu“. Pravidlo 2.1 by teda znelo:

„Zabezpečuje sa, aby boli všetky informácie prezentované pomocou farieb prístupné a zrozumiteľné aj bez farieb, a to z kontextu alebo pomocou zvýraznenia a podobne.

- Všetky informácie na webovej stránke sú rovnako prístupné aj pri zapnutí inej farebnej schémy operačného systému, akú má štandardné nastavenie.
- Na odlíšenie textu odkazu sa nepoužíva iba farba, ale aj napríklad podčiarknutie alebo iné zvýraznenie.“

Stanovisko: Podľa komentára ÚNSS je výklad uvedenej problematiky podčiarkovania odkazov rozporuplný aj na úrovni W3C. Zásadným problémom býva požadovaný dizajn a jeho narušenie takouto funkcionalitou. Optimálnym riešením býva možnosť voľby CSS používateľom (napr. automaticky „bez“ a voliteľné „s“ podčiarkovaním), rozšírenie takejto funkcionality webových sídiel však zatiaľ nebolo analyzované.

PS navrhla po dlhšej diskusii vzhľadom na významnú použiteľnosť ľubovoľným používateľom zaradiť uvedený bod ako povinný, presun poslednej vety sa zväží a to najmä s ohľadom na harmonizáciu s WCAG 2.0.

- K 13.1 – Návrh, aby bolo pravidlo povinné. Odôvodnenie: Používateľ by mal vopred vedieť, že odkazovaný súbor je iného typu než HTML. Používateľ totiž nemusí mať príslušný program na prezeranie súboru.

Stanovisko: Bod 13.1 bol podľa predchádzajúceho záveru navrhnutý ako povinný, ale odôvodnenie poukazuje na to, že návrh sa obsahom netýkal bodu 13.1, ale bodu 13.11. Keďže však 13.11 úzko s princípom 13.1 súvisí PS navrhuje zaradiť ako povinný aj bod 13.11.

- K 11.4 – Podpora najrozšírenejších prehliadačov – Explorer, Opera, Firefox.

Stanovisko: Uvedená požiadavka by mohla mať zásadný dopad na jednotlivé CMS a zároveň by takýmto špecifickým vyjadrením mohlo nastať porušenie princípu technologickej neutrality, je však možné hľadať vhodnejšiu formuláciu. PS navrhuje zaradiť uvedený štandard do odporúčaných a to približne v znení „webové sídla sa nevytvárajú špecificky pre použitie v konkrétnom prehliadači, ale tak, aby bola ich použiteľnosť zabezpečená aj pri použití iných prehliadačov“ a poznámka v zmysle ME, Firefox, Opera, Safari atď. bude uvedená vo vysvetlení v metodike.

- „Navrhujem pridať druhý odsek, ktorý by hovoril: Textová či iná špeciálna prístupná podoba webovej stránky nemôže slúžiť ako náhradné riešenie pre dodržanie ostatných pravidiel bez objektívnych dôvodov – technologická nemožnosť prevedenia a podobne.“

Vysvetlenie: Pravidlo je definované príliš vágne a ako také môže byť využívané spôsobom, akým využívané byť nemá. Na základe pôvodného znenia pravidla môže webové sídlo úplne ignorovať väčšinu pravidiel a vytvoriť textovú verziu stránok, ktorá je zo svojej podstaty prístupná. Toto nie je, alebo by nemalo byť cieľom, keďže pre niektorých používateľov textové verzie naopak zhoršujú orientáciu na webe.

Náklady: Ak má byť prístupnosť webových sídiel štátnej správy reálna, ide o úplne základnú požiadavku. Teda náklady sú v maximálnej miere opodstatnené.

Stanovisko: Z pohľadu legislatívy nie je možné objektívne dôvody objektívne posúdiť. Vykonateľnosť a overiteľnosť uvedenej by nebola možná. Vytváranie úplných textových stránok je práve jedným zo spôsobov (ak je to z rôznych dôvodov potrebné), ako W3C toto pravidlo považovalo za vykonateľné. Uvedený odsek nebude doplnený.

3. Prehodnotenie stavu odporúčaných štandardov

PS analyzovala aj relevantné odporúčané štandardy a možnosť ich presunu do povinných. Po analýze dospela k nasledovným záverom:

- Z odporúčaných požiadaviek podľa § 15 sa vzhľadom na svoju dôležitosť navrhuje presunúť do povinných štandardov súčasný návrh podľa odseku c) „nekombinovanie anglického a slovenského obsahu v anglickej variácii webového sídla a to vrátane navigačných odkazov.“.

Vzhľadom na to, že webové sídla, ktoré túto požiadavku nedodržiavajú, sú veľmi zle čitateľné a prakticky nepoužiteľné, väčšinou zároveň porušujú aj niektorý iný už platný štandard (napr. identifikácia správcu obsahu v anglickom jazyku). Implementácia nebude mať zásadné dopady, nakoľko porušenie vzniká v podstate iba nedôslednosťou alebo nedbalosťou či už správcu alebo tvorcu daného webového sídla.

- Do povinných štandardov sa navrhuje zaradiť dve požiadavky z vizuálneho rozloženia webových stránok a to (toto znamená vznik nového štandardu, predpokladane § 16a:
 - „umiestňovanie odkazu na kontakty na konci, prípadne na začiatku hlavného navigačného panelu (menu).“
Túto požiadavku je potrebné rozšíriť o „ak je súčasťou menu“, zvážiť rozšírenie o „na hierarchii najvyššej navigačnej úrovni“ a rozšíriť o „ak nie je súčasťou menu, jasne tento odkaz alebo informáciu odlíšiť od ostatného textu“.
 - „umiestňovanie odkazu alebo informácií o kontaktoch správcu obsahu a technického prevádzkovateľa aj osobitne v spodnej časti webovej stránky“.
- K odporúčanému štandardu pre konštrukciu webového sídla sa navrhuje doplniť „minimalizácia počtu položiek v hlavnom navigačnom menu“ a do metodiky „najviac 10 položiek menu“.

4. Zváženie potreby doplnenia požiadaviek prístupnosti do pripravovaných štandardov pre elektronické formuláre

PS diskutovala najmä o problematike „PDF formulárov“ a vizualizácie.

Záverom konštatovala, že požiadavky, týkajúce sa vizualizácie, ako aj súvisiacich funkcionalít danej vizualizácie (systémový popis formulárových prvkov) musia explicitne obsahovať požiadavku na dodržiavanie štandardov prístupnosti.

Toto sa v súlade so štandardmi pre použitie súborov vzťahuje aj na PDF.

5. Analýza harmonizácie štandardov pre prístupnosť a WCAG 2.0.

Zástupca ÚNSS poskytol predbežné komentáre k návrhu WCAG 2.0 a možných kolízií s aktuálnymi štandardmi prístupnosti webových stránok.

P. Bíro uviedol, že bude potrebné vykonať podrobnú analýzu požiadaviek WCAG 2.0 zameranú najmä na potrebu zmien štandardov prístupnosti, ktorá by mala byť minimalizovaná na najnižšiu možnú mieru.

Členovia PS sa dohodli, že ÚNSS vypracuje požadovanú analýzu.

6. Analýza harmonizácie štandardov pre prístupnosť a WCAG 2.0.

Zástupca ÚV SR informoval o predpokladanej požiadavke na sledovanie určitých činností webových sídiel verejnej správy (najmä návštevnosť a použité služby), kde na to ÚV SR v spolupráci so splnomocnencom vlády SR pre informatizáciu spoločnosti pripravuje osobitný systém. Táto požiadavka by sa mohla stať súčasťou štandardov komponentov a funkcionality webových sídiel

P. Bíro konštatoval, že táto funkcionalita by mohla vykonávať analýzy podobné napr. Naj.sk, ktoré je však platenou službou, a byť tak zároveň dobrým nástrojom na optimalizáciu webových sídiel v zmysle sociálneho inžinierstva a analýzu použitia elektronických služieb.

Záver:

1. MF SR vypracuje návrhy zmien platného výnosu o štandardoch a predloží ich v rámci najbližšej novely tohto predpisu.
2. ÚNSS vypracuje analýzu harmonizácie WCAG 2.0 a súčasných štandardov prístupnosti webových stránok a predloží ju na najbližšie stretnutie PS.